

Hänvisning
VN/32076/2023

Arbets- och näringsministeriet
Kirjaamo.tem@gov.fi

Kontaktperson
Dan Sundqvist, specialsakkunnig i integration

Ärende

Utlåtande gällande förordningar enligt integrationslagen

Ålands landskapsregering har av Arbets- och näringsministeriet beretts tillfälle att inkomma med ett skriftligt utlåtande gällande förordningar av statsrådet enligt integrationslagen.

Lagstiftningsbehörighet

Lagstiftningsbehörigheten i fråga om landskapsregeringen och under landskapsregeringen lydande myndigheter och inrättningar, kommunernas förvaltning, socialvård, undervisning och läroavtal samt främjande av sysselsättningen på vilka områden lagstiftningsbehörigheten jämlikt 18 § 1, 2, 4, 13, 14 och 23 punkterna i självstyrelselagen för Åland tillkommer landskapet. Till rättsområdena undervisning och främjande av sysselsättningen hör även lagstiftningen om yrkesvägledning och arbetsförmedling. Landskapslagarna gäller även näringsverksamhet på vilket område behörigheten jämlikt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen med vissa undantag tillkommer landskapet. Med stöd av detta har lagtinget antagit landskapslag (ÅFS 2012:74) om främjande av integration.

Riket har enligt självstyrelselagens 27 § 21 punkt samt 29 § 1 mom. 6 punkt lagstiftningsbehörighet även i ärenden gällande övrig arbetsrätt samt arbetsavtal, med vissa undantag. Till rikets lagstiftningsbehörighet hör enligt 27 § 6 och 7 punkterna i självstyrelselagen förmynderskap, familjeförhållanden och barns rättsliga ställning. Riket har även lagstiftningsbehörighet i fråga om bland annat rätt att vistas i landet, att välja boningsort och att färdas från en ort till en annan (27 § 2 punkten) samt medborgarskap och utlänningslagstiftning (27 § 26 punkten).

Utlåtande

Ålands landskapsregering har granskat förordningarna och lämnar utlåtande gällande statsrådets förordning om ersättning av statens medel för kommunens och välfärdsområdets kostnader för främjande av integration (ersättningsförordningen) samt statsrådets förordning om uppgifter som ska införas i det riksomfattande informationslagret för integration (informationsförordningen).

Ålands landskapsregering väljer att inte avge utlåtanden gällande statsrådets förordning om bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster, statsrådets förordning om flerspråkig samhällsorientering eller statsrådets förordning om arvode och kostnadsersättning till företrädare för barn utan vårdnadshavare.

Utlåtande gällande statsrådets förordning om ersättning av statens medel för kommunens och välfärdsområdets kostnader för främjande av integration (ersättningsförordningen)

Med hänvisning till landskapslagen (ÅFS 2012/74 9 §) om främjande av integration samt därtill hörande tillämpningsanvisning framgår att den inledande kartläggningen av invandrades situation och behov kan variera i såväl längd som omfattning. Denna kartläggning kan inkludera en kort intervju eller, vid behov, en mer ingående bedömning av individens kompetenser samt testning och bedömning av språkkunskaper. Kartläggningen bör utformas på ett sådant sätt att den insamlade informationen möjliggör en adekvat vägledning av invandraren till arbetslivet, utbildning som motsvarar dennes behov, en integrationsplan eller till andra relevanta tjänster.

I den inledande intervjun utreds följande förutsättningar för integration:

- 1) läs- och skrivfärdigheter,
- 2) kunskaper i svenska,
- 3) studiefärdigheter och studieförutsättningar,
- 4) tidigare utbildning och arbetserfarenhet,
- 5) kompetens som hänför sig till speciella färdigheter samt andra starka sidor,
- 6) egna önskemål om sysselsättning och utbildning och
- 7) livssituationen och det behov av tjänster som denna medför.

Utifrån de uppgifter som man har efter den inledande intervjun kan den inledande kartläggningen omfatta bland annat följande preciserande åtgärder:

- 1) kartläggning och identifiering av personens kompetens,
- 2) utredning av läs- och skrivfärdigheterna,
- 3) utredning av de muntliga och skriftliga kunskaperna i svenska,
- 4) utredning av studiefärdigheterna,
- 5) karriärplanering och
- 6) kartläggning av behovet av tjänster.

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) ska initiera den inledande kartläggningen för en invandrare som är arbetslös och registrerad som arbetssökande, förutsatt att detta inte bedöms som uppenbart onödigt. Kommunerna ska inleda kartläggningen för en invandrare som erhåller utkomststöd annat än tillfälligt, förutsatt att det inte är uppenbart onödigt. Vidare har AMS eller kommunen möjlighet att inleda en

kartläggning för andra invandrare, om detta bedöms som nödvändigt eller invandraren själv begär det.

En integrationsplan utarbetas för invandrare som på basis av den inledande kartläggningen bedöms behöva en plan för främjande av integration. Vid bedömningen av behovet av en integrationsplan ska invandrarens individuella förutsättningar och behov beaktas, vilka ha utretts preliminärt i den inledande kartläggningen. AMS och kommunen ska, i samverkan med invandraren, upprätta en integrationsplan. Endast om särskilda skäl föreligger kan planen utarbetas av enbart AMS och invandraren, eller kommunen och invandraren. Integrationsplaner för minderåriga ska utarbetas genom sektorsövergripande samarbete mellan barnomsorg, skola, barnskydd, Ålands hälso- och sjukvård och andra lokala myndigheter. Familjeintegrationsplaner ska utarbetas genom sektorsövergripande samarbete och samordnas med personliga integrationsplaner och andra relevanta planer för familjemedlemmarna.

Enligt landskapslagen om främjande av integration (25 §) deltar kommunen, Ålands hälso- och sjukvård, AMS och polisen samt organisationer, föreningar och sammanslutningar som organiserar integrationsfrämjande åtgärder och tjänster i det sektorsövergripande samarbetet. Med beaktande av ovanstående och i enlighet med nämnda lag, anser Ålands landskapsregering att möjligheterna för en kommun att erhålla ersättning för organisering av sektorsövergripande samarbete inte endast bör gälla samarbete mellan kommunen och Kommunernas socialtjänst utan även de organisationer som nämns i landskapslagen. Ålands landskapsregering anser att riket bör möjliggöra för AMS att erhålla ersättning för tillhandahållande av arbetsmarknadsservice (utarbetande av inledande kartläggning, integrationsplan samt medverkan i det sektorsövergripande samarbetet) för de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i likhet med den ersättning som riket betalar till kommuner i riket. På Åland handhar AMS bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för arbetslösa invandrare. Riket ersätter enligt kommande lag Ålands hälso- och sjukvård för att tillhandahålla hälso- och sjukvårdstjänster för mottagandet av personer som avses i 2 § 3 och 4 mom.

Sedan år 2014 har Ålands landskapsregering haft ett samarbete med Mariehamns stad gällande Informationskontoret "Kompassen", vilket syftar till att stödja utomnordiska inflyttade att orientera sig på Åland. Kommunerna på Åland har andra uppgifter och att Ålands samhällsstruktur skiljer sig från riket, vilket tillsammans med Ålands geografiska läge skapar utmaningar för genomförande av vägledning och rådgivning med låg tröskel för personer med främmande språk. Antalet personer som talar ett främmande språk som modersmål används som beräkningsgrund enligt promemorian. Ålands landskapsregering vill dock framhålla att personer med utländskt medborgarskap utgör 12 % av Ålands befolkning, vilket även det bör beaktas vid fastställande av finansieringsgrund för vägledning och rådgivning för invandrare som bor i landskapet enligt 3 § punkt 1. Vidare anser Ålands landskapsregering att utpekande av vilken kommun på Åland som ska

tillhandahålla tjänster för ordnande av vägledning och rådgivning för invandrare ska ske enligt landskapslagstiftningen.

Ålands landskapsregering ser positivt på att riket möjliggör för kommunerna på Åland att erhålla ersättning för genomförande av integrationsfrämjande insatser utöver vad som stadgas i landskapslagen om främjande av integration, förutsatt att kommunerna så önskar. Samtidigt uttrycker landskapsregeringen oro över finansieringen av dessa ersättningar från riket, eftersom flera av de föreslagna ersättningarna inte beaktats i planen för de offentliga finanserna och förutsätter att de får tilläggsfinansiering i riket. Ålands landskapsregering hoppas att detta inte leder till att Åland blir utan ersättning när tjänster och åtgärder utförs på Åland och ersättning söks från riket.

Utlåtande gällande statsrådets förordning om uppgifter som ska införas i det riksomfattande informationslagret för integration (informationsförordningen)

Ålands landskapsregering vill betona att de åländska kommunerna initialt har uttryckt en positiv inställning till att delta i informationsutbytet genom det riksomfattande informationslagret för integrationsfrämjande. Kommunerna har framhållit att ett sådant system skulle underlätta och effektivisera informationsutbytet mellan kommunerna, särskilt gällande invandrare som flyttar mellan riket och Åland, i likhet med det som föreskrivs i den kommande lagen om främjande av integration 85 §. För att kommuner på Åland eller andra åländska myndigheter ska kunna tillämpa systemet förutsätts ovillkorligen att systemet fungerar fullständigt på svenska och introduktionen till systemet sker på svenska. Det är viktigt att systemet inte medför en ökad administrativ börda för Åland samt att Åland inte behöver skapa egna tekniska lösningar för att ingå i systemet.

Landskapsregeringen betonar dock att de åländska kommunerna följer den åländska integrationslagen (ÅFS 2012/74) och att landskapsregeringen samt ministeriet närmare behöver överenskomma om hur ett system för informationsutbyte som omfattar både rikets och Ålands kommuner samt övriga berörda myndighet på Åland kan tas i bruk på Åland.

Ålands landskapsregering står till förfogande för att bistå i det fortsatta arbetet och utgår från att ministeriet även då förordningarna antagits har beredskap att göra justeringar i förordningarna i det fall det skulle visa sig nödvändigt.

Ålands kommunförbund har hörts muntligt den 6.8.2024 och deras synpunkter har beaktats i utlåtandet.

Minister

Arsim Zekaj

1
Specialsakkunnig i integration

Dan Sundqvist

FÖR KÄNNEDOM: Arbets- och näringsministeriet, specialsakkunnig Nea Brandt (nea.brandt@gov.fi)
Ålands kommunförbund (info@kommun.ax)

